

Olga Miriam Przybyłowicz

"Pamięć obłóczyn kożdy probantki".
Ceremonia obłóczyn w świetle
rękopisu "Modus suscipiendi novitias
ad habitum" S. Clarae z 1600 r. z
klasztoru klarysek gnieźnieńskich

Hereditas Monasteriorum 2, 179

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Pamięć obłóczyn kożdy probantki”. Ceremonia obłóczyn w świetle rękopisu *Modus suscipiendi novitias ad habitum* *S. Clarae* z 1600 r. z klasztoru klarysek gnieźnieńskich

Dzieje powstałego w drugiej połowie XIII w. z fundacji księżęcej klasztoru klarysek gnieźnieńskich są, ze względu na stan zachowanych źródeł, bardzo słabo rozpoznane¹. Okazuje się jednak, że w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie zachował się znaczący zasób źródeł nowożytnych pochodzących z archiwum klasztoru, który trafił tu najprawdopodobniej wkrótce po jego kasacji w 1837 r.² Należy do nich nieznany dotąd w literaturze przedmiotu, najstarszy na ziemiach polskich pełny ceremoniał obłóczyn³, czyli przyjęcia kandydatki do zgromadzenia – *Modus suscipiendi novitias ad habitum S. Clarae* (dalej: *Modus 1600*)⁴. Rękopis powstał w 1600 r.⁵ Wczesna data spisania, szczegółowość opisu ceremonii wraz z pełną liturgią i zapisem nutowym, skrócony opis rytu w języku polskim umieszczony na ostatniej karcie sprawiają, że jest on wyjątkowo cenny i interesujący.

Moim celem jest odtworzenie i analiza, na podstawie informacji zawartych w rękopisie, etapów ceremonii obłóczyn – uroczystości mającej publiczny i uroczysty charakter, w przeciwieństwie do ślubów profesji składanych w klauzurze.

1 Por. A. SZULC, *Dzieje klasztoru klarysek w Gnieźnie*, [w:] T. JANIĄK, D. STRYNAK (red.), *Franciszkanie konwentualni i klaryski w Wielkopolsce od XIII do XIX wieku. Katalog wystawy*, Gniezno 2006, s. 117–128.

2 Autorka przygotowuje inwentarz zbiorów gnieźnieńskich klarysek zachowanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie w ramach projektu *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja*; złożyła także do druku tekst *Rękopisy klasztoru klarysek z Archiwum Archidiecezji w Gnieźnie ze szczególnym uwzględnieniem „Księgi wszystkich spraw konwentu gnieźnieńskiego 1609 r.”*, wygłoszony w Poznaniu w kwietniu 2013 r. na konferencji zorganizowanej w ramach Projektu w 200-lecie kasat pruskich.

3 Ryt ceremonii bez komentarza i pełnej liturgii znajduje się w rękopisie: Archiwum Klasztoru Klarysek w Krakowie (dalej: AKKI Kraków), sygn. 43, *A Regestrum professorum Monasterii Sancti Andreae de Cracovia 1584*, k. 17v–21r.

4 Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie (dalej: AA Gniezno), *Acta Capituli Gnesnensis*, sygn. B 802.

5 Data znajduje się na dole przedostatniej karty, k. 11v: „MDC”.